

เราจะไม่ปล่อย
ให้ซากสัตว์
ต้องสูญไป

ปาก สัตว์ฟฟ สัตว์

คืองานแห่งชีวิต
ก่อนจิตวิญญาณ
จะเลือนหาย

มักสตีฟฟลิค
กล็องฟีลัมกระจก
หน่วยกึ่งหนึ่ง
คนแกงหอยว
คนเล่นจิว
สามล้อถีบ
เสื้อกจันทบูร
โรงพิมพ์โบราณ

สัมภาษณ์
รศ. ดร. วาสนา วงศ์สุรวัฒน์
“ประท้วงใหญ่ฮ่องกง”

ISSN 0857-1538

917708571153006

120-

4171162

@sarakadeemag

ปีที่ ๓๕
ฉบับที่ ๔๑๗
พฤศจิกายน ๒๕๖๒

ภาพปก : ณัฐฐินี ศิริจันทร์

๑๘ →
ธรรมชาติ ท่ามาไซร์
เพลินตากายาเห็ด

๒
โคลง อันท์ กาศย์ กลอน
แตกยอดกอดยุค

๔
วาดเมือง
ชุมชนริมคลองบางหลวง

๘
เรื่องเด่นประจำฉบับ

๑๒
จากบรรณาธิการ
ลูกโซ่

๑๔
มิตรจากเมล

๑๖
สารคดีสนทนา
ศิลปินสองทางถิ่น :
หนัง-สารคดี

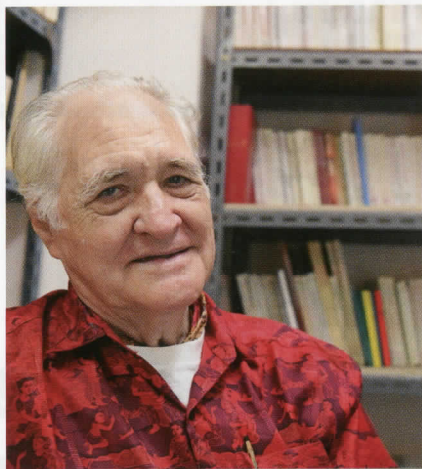
๒๐
holistic
ภัยเงียบพลัน
มลพิษทางอากาศ

๒๖
change from below
แผนที่ความทรงจำ

← ๒๘
วิถึยคิดไม่ถึง
กับมังสวิรัตตีแผ่หรือ

๓๐ →

ASEAN Senior
“ไวต์ไลต์สเป็นมากกว่า
ธุรกิจสิ่งพิมพ์”
Diethard Ande

๑๑๒

สัมภาษณ์
ประจักษ์ใหญ่ฮ่องกง
และความจริงบน
“จีนแผ่นดินใหญ่”
รศ. ดร. วาสนา วงศ์สุรวัฒน์

๑๒๗

ข่าวธุรกิจ-ผลิตภัณฑ์

๑๓๐

**hidden (in)
museum**
นักโบราณคดี
วิชาชีพไปรษณีย์
ในพื้นที่พัก

๑๓๒ →

ท้ายครัว
พืชผักอินทรีย์
ที่ตลาด
บ้านริงนก

๓๒

wild frame
สบตาปลาตีน

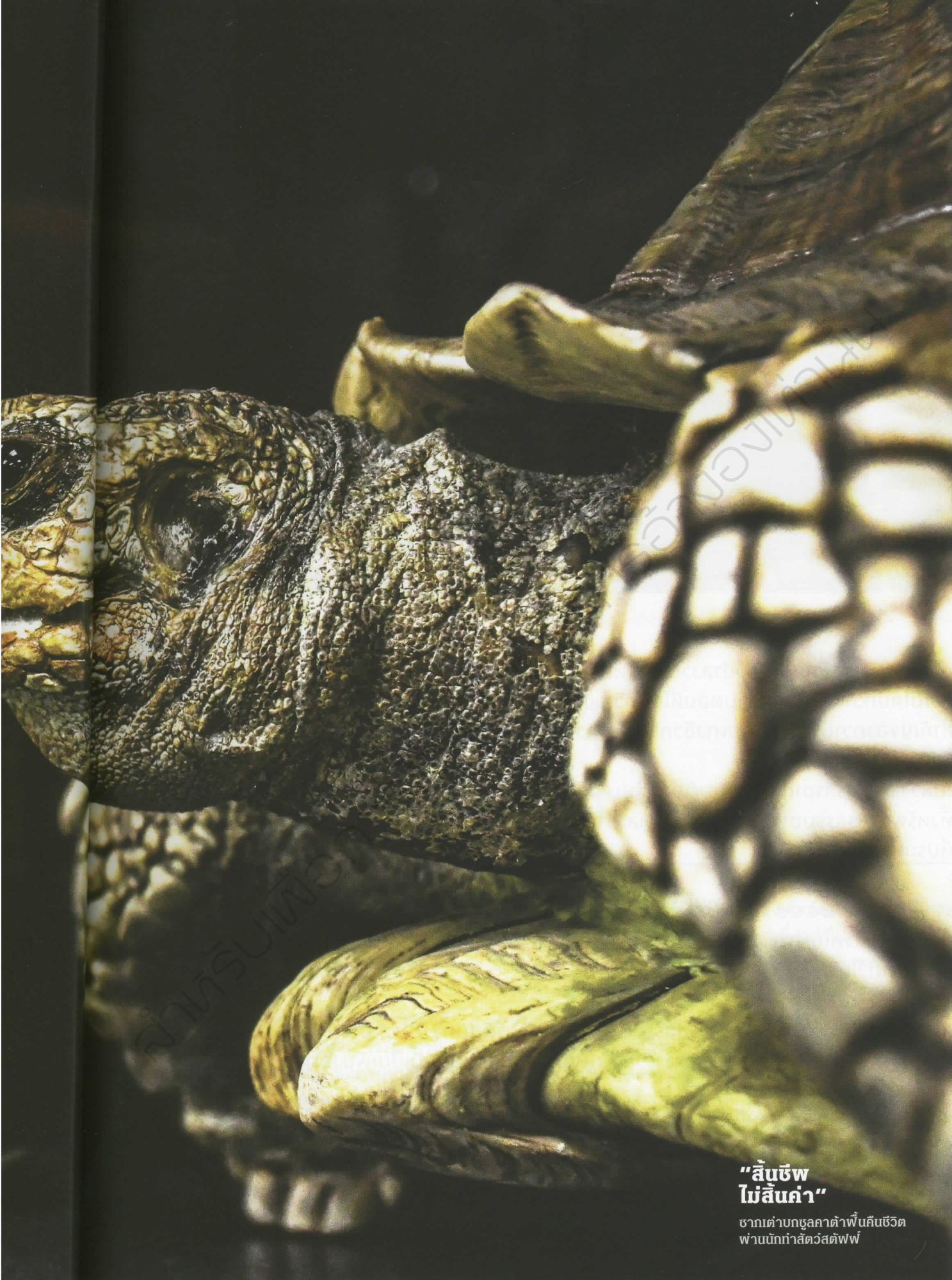
คำทับศัพท์

เขี้ยว เล็บ และหนัง
พวกเขาจะไม่ปล่อยให้ซากสัตว์
ต้องสูญเปล่า

ปาก สัตว์ฟฟ สัตว์

ณ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา

เรื่อง จินตพร จันทร์แต่งผล
ภาพ ญัฐสินี ศิริจันทร์

**“สิ้นชีพ
ไม่สิ้นค่า”**

ซากเต่าบกถูกลาตาพื้นถิ่นชีวิต
ผ่านนักทำสัตว์สตัฟฟ์

“ความภาคภูมิใจ”

รอยยิ้มแห่งความสุขจากการทำสิ่งที่รัก
คุณยืนกอดอกคือ วัชร: สงวนสมบัติ
ผู้อำนวยการกองสวัสดิการเกษตรกรมชาติวิทยา

กว่า ๘๐ ปีแล้วที่**สมัน** สัตว์ป่าสงวนของไทยสูญพันธุ์จากโลกใบนี้ ช่วงเวลาที่มันมีชีวิตอยู่ คงไม่ได้มีความสำคัญเท่ากับตอนที่ไม่มีชีวิตแล้ว เราอาจคิดได้ช้ากว่าต่างชาติซึ่งเขาเห็นความสำคัญของความหลากหลายทางชีวภาพมากกว่าเราผู้ซึ่งเป็นเจ้าของประเทศ

ในห้วงแห่งการล่าอาณานิคม ชาตินหาอำนาจต่างเดินทางเข้ามาแสวงหาสิ่งแปลกใหม่ หิ้งทรัพยากรธรรมชาติ สิ่งของต่าง ๆ และนำกลับไปยังประเทศของตน สมันก็เป็นสัตว์แปลก ที่ประเทศมหาอำนาจไม่มี

ราวปี ๒๔๐๔-๒๔๔๐ สมัน ๑๗ ตัวถูกจับจากสยามไปเลี้ยงไว้ตามสวนสัตว์ในเยอรมนีและฝรั่งเศส พวกมันใช้ชีวิตในต่างแดนเพียงไม่กี่ปีต่างก็ล้มตายลงด้วยปัจจัยต่าง ๆ หลงเหลือเพียงร่างที่ถูกนำมาสตัฟฟ์ไว้ในพิพิธภัณฑ์

สมันที่ยืนตระหง่าน ณ พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาแห่งชาติ ในกรุงปารีส ประเทศฝรั่งเศส แวตาและห่วงท่าคล้ายยังมีชีวิต แต่จริงสมันในตู้กระจกหกเหลี่ยมนี้เป็นเพียงร่างไร้วิญญาณเท่านั้น

เมื่อมีอยู่ไม่เห็นค่า กว่าที่จะเห็นค่าก็ตอนที่สูญหายไปแล้ว คงเป็นคำกล่าวของใครหลายคน ที่นึกเสียดายสิ่งต่าง ๆ ที่จากไป

หากวันนี้ประเทศไทยมีซากสมันที่ตายแล้วอยู่หนึ่งตัว เราจะจัดการกับสิ่งมีคุณค่านี้อย่างไร เก็บรักษาให้ดีที่สุด หรือนำมาทำสัตว์สตัฟฟ์แจกเช่นเดียวกับต่างชาติ

ภารกิจของผู้เก็บรักษา นักสตัฟฟ์สัตว์ของไทย

เราเดินทางมายังพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา
ย่านคลอง ๕ จังหวัดปทุมธานี เพื่อสัมภาษณ์
วัชระ สงวนสมบัติ เกี่ยวกับอาชีพของเขา นัก
วิชาการ กองวัสดุเกษตรธรรมชาติวิทยา

“ปีนี้พวกเราตั้งใจจะแสดงศักยภาพการสตัฟฟ์
สัตว์ของเราให้ประชาชนได้เห็น” วัชระ สงวน-
สมบัติ ผู้อำนวยการกองวัสดุเกษตรธรรมชาติวิทยา
หรือที่ทุกคนที่นี้เรียกว่า “พี่วัชระ” กล่าว

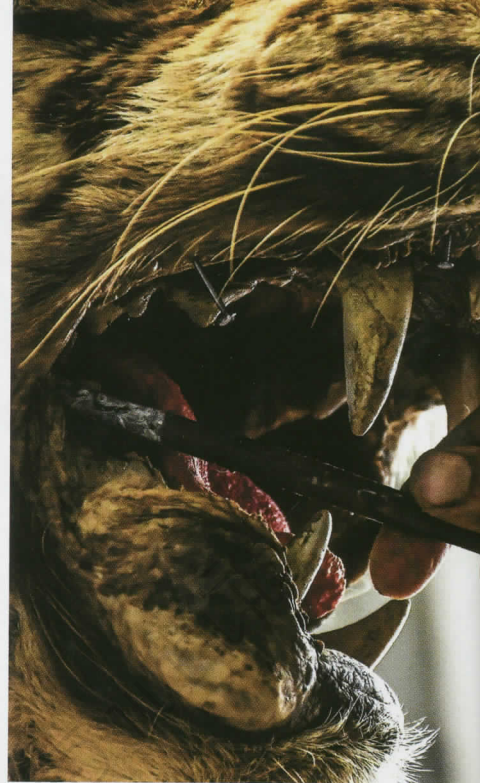
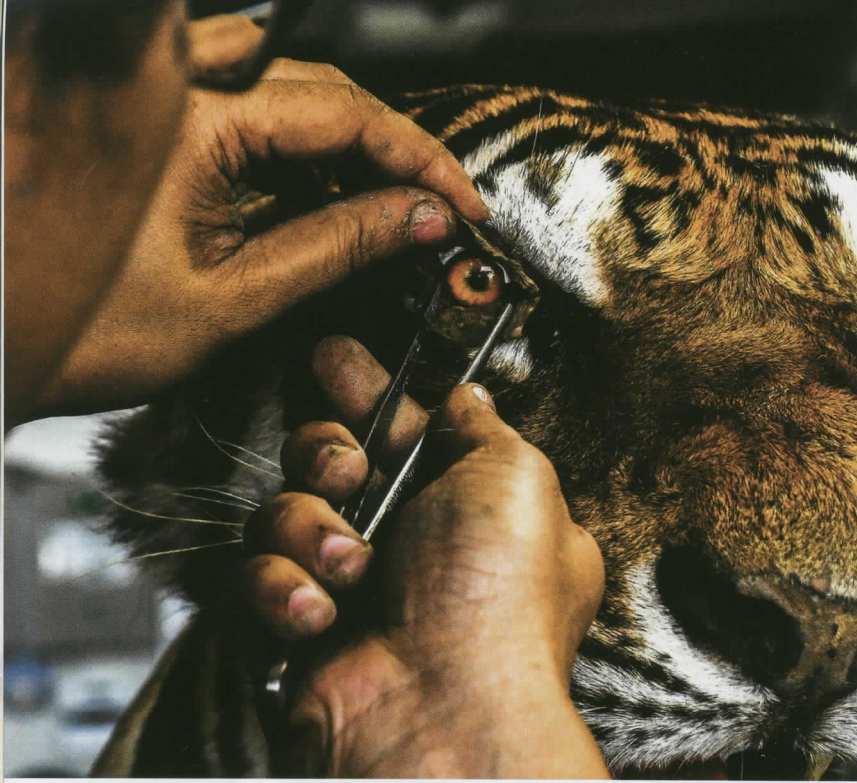
ไม่กี่วันก่อนงานมหกรรมวิทยาศาสตร์และ
เทคโนโลยี ๒๕๖๒ จะเริ่มต้นในกลางเดือนสิงหา-
คม ภารกิจที่นักสตัฟฟ์สัตว์ต้องทำคือสตัฟฟ์สัตว์
สัตว์ใหม่ ได้แก่ เสือโคร่งเบงกอลสองตัว ยีราฟ
และแร้ง ให้เสร็จทันจัดแสดงในงานนี้

“พี่ไม่มีเวลาคุยด้วยเลย ต้องช่วยน้อง ๆ สตัฟฟ์สัตว์เตรียมโชว์ในงาน
มหกรรมฯ ที่เมืองทองธานี” วัชระกล่าวหลังจากที่เราเข้าไปทักทายสวัสดียาม
บ่าย ยังไม่ทันได้ถามอะไร เพียงแค่เสี้ยวเวลาที่หลังจากนั้นเราก็เห็นวัชระรีบ
วิ่งจากอาคารปฏิบัติการพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาไปยังพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติ
วิทยา เหมือนมีภารกิจเร่งด่วนมาก

ไม่ใช่แค่วัชระหรอกที่งานยุ่งจนไม่ว่างพูดคุย เมื่อมองไปยังทีมงานคน
อื่นๆ ก็ดูเหมือนทุกคนจดจ่อกับการสตัฟฟ์สัตว์อย่างตั้งใจ นี่คงเป็นการทำงาน
แข่งกับเวลาจริงๆ

เราเดินไปเดินมาดูการทำงานอยู่สักพักก็พบว่าไม่มีใครว่างพอที่จะปลีก
เวลาพูดคุย ถ้าอยากรู้อะไรก็ต้องเข้าไปถามในขณะที่พวกเขากำลังทำงาน
อยู่นั้นแหละ

เราตัดสินใจเดินเข้าไปหา วันชัย สุขเกษม หรือ “หนอย” ซึ่งกำลังใช้
เข็มเย็บหนังของเสือโคร่งเบงกอลตัวสีน้ำตาลอยู่ วันชัยเล่าว่าเขาเริ่มต้นทำ

งานนี้อย่างจริงจังตั้งตั้งแต่ปี ๒๕๕๔ โดยทางองค์การพิพิธภัณฑิทยาศาสตร์แห่งชาติ (อพวช.) เชิญ **อาจารย์อีริก แกรนควิสต์** (Mr. Eirik Granqvist) ผู้เชี่ยวชาญจากประเทศฟินแลนด์มาสอนเทคนิคการสตัฟฟ์สัตว์เสมือนจริง (taxidermy) ให้แก่เจ้าหน้าที่ ปัจจุบันที่นี่มีคนทำงานด้านนี้เป็นจริงๆ อยู่ไม่กี่คน คือ วัชรระ สงวนสมบัติ, วันชัย สุขเกษม, สัตยา วงศ์ประทุม (บอล), โบว์ และ ลูติมา ภู่มาก (มะนาว) คนอื่นที่เห็นมาช่วยงานวันนี้ส่วนใหญ่เป็นอาสาสมัคร

“ทำสัตว์สตัฟฟ์ครั้งแรกในชีวิตนกตัวแรก ขนหลุดหมด ปลายตัวแรกเกล็ดหลุดหมด เราไม่เคยทำ พอทำก็หลุดและพังหมด ต่อมาลองทำหนู คิดว่าน่าจะพอได้ แต่ไม่ใช่อย่างที่คิดไว้เลย การจะทำให้กลับมาเป็นหนูแบบเดิมมันยาก จำได้ว่าทำเสร็จตอนนั้นต้องเอาไปแอบอาจารย์ ไม่อยากให้เขาเห็น กลัวเขาจะติ เราไม่อยากให้เขาติ ตอนเราดูก็มองว่ามันสวยแล้ว แต่พออาจารย์ดูเขาก็กลับสายหน้าตลอดเลย จริงอยู่ที่มันเป็นหนู แต่มันไม่สวย สรีระยังไม่ดี

หลังจากนั้นก็เริ่มฝึกทำมากขึ้น หาความรู้จาก อินเทอร์เน็ต เทคนิคและอุปกรณ์ต่างๆ มันเป็นเรื่องที่เราต้องค้นคว้าเองเพื่อใช้ให้เหมาะสมกับงาน อย่างมีดเลาะหนังปลา ตอนแรกคิดว่ามีดผ่าตัดก็ใช้ได้เหมือนกัน แต่อาจารย์อีริกให้ใช้มีดที่เป็นซี่ๆ มันไม่คม แต่เลาะหนังปลาได้โดยที่หนังไม่ขาดออกจากกัน” วันชัยกล่าว

นอกจากเรียนรู้วิธีการแล้ว เมื่อมีโอกาสวันชัยก็มักใช้เวลาว่างไปดูสัตว์ในธรรมชาติเสมอ เพราะจำเป็นต่อการสตัฟฟ์สัตว์และสำคัญต่องานปั้น ซึ่งเป็นขั้นตอนแรกสำหรับขึ้นโครงร่างของตัวสัตว์ ดูสรีระของสัตว์ตัวจริง กล้ามเนื้อ ทำทางการเดินทางกระโจน เวลาที่มันกำลังสู้กันจริงๆ นั่นคือพฤติกรรมของสัตว์ป่าในธรรมชาติ ซึ่งคงพบเห็นได้ยากในสวนสัตว์

“เราทำงานกันเป็นทีมงาน สตัฟฟ์สัตว์ใหญ่ อาจไม่สามารถทำคนเดียวได้ แต่จำเป็นต้องรู้ทุกขั้นตอน และต้องทำเป็นทุกอย่าง”

“วิทยาศาสตร์ และศิลปะ”

นักกาสัตว์สตัฟฟ์ต้องนำองค์ความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ร่วมกับศิลปะ ตั้งแต่การจดจำทางกายวิภาคศาสตร์ การยัดหนังสัตว์ การจัดสัดส่วนหน้าอก จำเป็นต้องมีความงามและสมจริงทางสรีระของสัตว์

> วัชรระ สงวนสมบัติ กำลังดูสัดส่วนโครงหน้าของยิวราฟอย่างตั้งใจ เพื่อไม่ให้รูปหน้าผิดไปจากธรรมชาติ

taxidermy มาจากภาษากรีก แปลว่าการจัดการผิวหนัง ศิลปะของการเตรียมการ การยัด และการเก็บรักษามิวหนังสัตว์อย่างถาวร หรือเทคนิคการทำให้ซากสัตว์คงสภาพเหมือนมีชีวิต เพื่อการจัดแสดงหรือการศึกษา โดยเฉพาะกับสัตว์ที่มีกระดูกสันหลัง เช่น สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนม สัตว์ปีก สัตว์น้ำ สัตว์เลื้อยคลาน สัตว์สะเทินน้ำสะเทินบก

“งาน taxidermy อาจารย์อิริกเคยบอกว่าไม่ใช่จะทำเก่งอย่างเดียว เพราะเวลาที่มิสัตว์เข้ามา ถ้าคนที่สามารถเก็บรักษาสภาพไม่อยู่ เหลือแต่คนที่ทำไม่เป็น เอาซากสัตว์ไปแช่แข็งเลยก็ทำให้เสียหายได้ ฉะนั้นทุกคนจะต้องรู้ทุกขั้นตอนและทำเป็นทุกอย่าง อาจจะทำไม่ได้เท่าอีกคน แต่ก็สามารถช่วยกันได้ในยามคับขัน อย่างบอเลเขาจบด้านประติมากรรม งานปั้น งานหล่อ งานพิมพ์ เขาจะเก่งกว่าที่ เพราะเขาเรียนมาเฉพาะด้าน ที่ทำงานพิมพ์ได้ แต่ฝีมืออาจไม่เท่าบอเล ซึ่งหุ่นจะเหมือนหรือไม่เหมือนก็ขึ้นอยู่กับช่างปั้น แต่ต่อให้บอเลจะเก่งงานปั้น เขาก็ต้องเรียนรู้วิธีการละหั้น การวัดขนาดและสัดส่วน แล้วเขาต้องปั้นสัตว์ที่เราสตัฟฟ์ ก็ต้องรู้สรีระภายในของมัน” วันชัยกล่าว

ความเป็นมืออาชีพอาจไม่ได้เก่งทุกอย่าง แต่จำเป็นต้องรู้ทุกอย่าง เพื่อแก้ไขปัญหาหรือสถานการณ์ที่เจอให้ผ่านไปด้วยดี

ปัก ปัก ปัก ปัก...เสียงตอกตะปูลงบนหุ่นเสือโคร่งหลังจากทากาวด้านในให้แห้งติดกับตัวหุ่น

หุ่นเสือโคร่งเบงกอลสีน้ำตาลตัวนี้ปั้นขึ้นโดยบอเล-สัตยา ประติมากรต้องใช้โฟมชนิดพิเศษ เพราะการจัดวางท่าทางไม่สามารถทำได้สมบูรณ์ด้วยปูนในคราวเดียว แม้จะมีการวัดลำตัวก่อนผ่าหนังและวัดขนาดของหนังอีกครั้งก็เชื่อว่าเจ้าเตม อาจมีการยืดหดซึ่งไม่สามารถทราบได้ว่าส่วนไหนที่จะไม่เหมือนเดิม

เราเห็นบรรยากาศที่ทุกคนกำลังขะมักเขม้นกับงานสตัฟฟ์ ต่างคนต่างตั้งใจทำหน้าที่ให้ดีที่สุด นี่ไม่ใช่แค่ผลงาน แต่มันคือทรัพย์สินของประเทศที่พวกเขาพยายามเก็บรักษาให้คนรุ่นหลังได้เห็น

หลังจากประชุมงานเสร็จ วัชระก็มาช่วยน้องๆ ในทีมทำงานสตัฟฟ์สัตว์ต่อ แต่กลับพบปัญหาเมื่อสมาชิกในทีมแจ้งความคืบหน้าของงานว่า เสือโคร่งเบงกอลสีน้ำตาลซึ่งจัดวางท่าทางด้วยท่ายืนสองขาคล้ายกำลังกระโจนเพื่อสู้กับเสือโคร่งเบงกอลสีขาวยักษ์ตัวนั้นไม่สามารถทรงตัวได้ ต้องใช้ไม้หน้าสามค้ำยันคอไว้ เพราะเหล็กที่ยึดโฟมปั้นรูปเสือนอนรับน้ำหนักหลังจากที่ยัดใยมะพร้าวลงในผ้าตินหน้าไม่ได้ ทำให้หุ่นเสือโคร่งเบงกอลสีน้ำตาลโน้มเอียงไปข้างหน้า

“เดี๋ยวค่อยมาหาวิธีแก้ไขกัน” วัชระกล่าว

เมื่อมีปัญหา ก็ต้องแก้ไข กับตามสภาพ

เชื่อว่าไม่มีทางออก แต่ไม่เค่งเครียดกับมันมากจนเกินไป วัชระเป็นหัวหน้าที่ดูจากภายนอกแล้วคิดว่าคงเป็นคนที่จริงจังกับงานมาก ๆ แต่หลังจากได้พูดคุยเรากลับรู้สึกว่าคุณชายคนนี้เป็นกันเองกับทุกคน

เมื่อรับรู้ถึงปัญหาแล้ว วัชระใช้ช่วงเวลาหนึ่งนั่งอยู่ข้างขาของเสือโคร่งเบงกอลตัวที่ทรงตัวไม่ได้ เขาคุ่นคิดอยู่สักพัก แล้วพูดเพียงประโยคสั้น ๆ ว่า “มันแก้ได้ เดี่ยวค่อยมาหาวิธีแก้ไขกัน” สายตาที่มองนั้นเรารู้ได้ถึงความกังวล ถ้าเสือไม่สามารถทรงตัวได้ก็ต้องใช้ไม้ค้ำ ซึ่งก็ดูไม่สวยงามตามที่คิดไว้ในตอนแรก แต่ตอนนี้มีอีกงานรออยู่ตรงหน้า

ก่อนจะเริ่มขึ้นนั่งร้านไปสตัฟฟ์อีร่าฟ วัชระเล่าถึงประวัติของนักสตัฟฟ์สัตว์ให้เราฟังว่า

อาชีพนักสตัฟฟ์สัตว์เกิดจากความสนใจของพวกนักธรรมชาติวิทยาอย่าง ชาร์ลส์ ดาร์วิน และ คาโรลัส ลินเนียส คนประเภทนี้จะมีนิสัยช่างสังเกต ชอบสัตว์ ชอบสิ่งมีชีวิต และนำมาเก็บสะสม เขาอาจยังไม่รู้ว่าสัตว์ที่ได้พบนั้นเรียกว่าอะไร เมื่ออยากรู้ก็ต้องเก็บตัวอย่างกลับมา ซึ่งกระบวนการเก็บรักษาตัวอย่างสัตว์ไม่ใช่ในสมัยก่อนมีทั้ง ถลกหนัง ตากแห้ง ทาเกลือ และส่งเลย แต่สุดท้ายก็พบปัญหาว่าตัวอย่างสัตว์มักถูกมดและมอดกินจนเสียหาย ต่อมาจึงเริ่มพัฒนาวิธีการเก็บสภาพตัวอย่างของสัตว์จนสามารถเก็บรักษาโดยกระบวนการ taxidermy

“ชีวิตชีวา”

สิ่งสำคัญที่ทำให้ชิ้นงานสมบูรณ์
คือนักทำสัตว์สดฟฟต้องทำให้สัตว์
ดูมีชีวิต แม้จะต้องจัดท่าที่ยาก
อย่างเสือโคร่งกระโจนตัวนี้

Taxidermy

ความมหัศจรรย์ของ การสตัฟฟ์สัตว์

taxidermy หรือการสตัฟฟ์สัตว์ คือการรักษาสภาพซากให้คงดูเหมือนมีชีวิต โดยการนำอวัยวะภายในออกเหลือแต่หนัง และอวัยวะบางส่วนไว้ จากนั้นใช้วัสดุทำหุ่นแทนร่างกายขึ้น เช่น ไม้ โฟม ปูนปลาสเตอร์ ซึ่งอาจแทนทั้งตัวหรือบางส่วนก็ได้ ผู้มีหน้าที่ทำ taxidermy เรียกว่า taxidermist รับผิดชอบการสตัฟฟ์สัตว์ให้แสดงท่าทางเหมือนในธรรมชาติ เพื่อให้เป็นตัวอย่างอ้างอิงด้านการศึกษา และงานวิจัย รวมทั้งดูแลการจัดแสดงนิทรรศการและการบำรุงรักษาตัวอย่างสตัฟฟ์

หลังจากได้รับซากสัตว์มาแล้วส่วนใหญ่นักสตัฟฟ์สัตว์ต้องรีบดำเนินการสตัฟฟ์สัตว์ทันที แต่หากต้องเก็บซากสัตว์ไว้ก่อนจะต้องรักษาสภาพซากสัตว์โดยใส่ถุงพลาสติกแล้วนำไปแช่แข็ง หากเป็นสัตว์ขนาดใหญ่จะเลาะหนังแล้วหมักเกลือ แช่น้ำยาฟอกหนังเพื่อให้เก็บได้นานหลายปี จะไม่ใช้ฟอร์มาลินเพราะหนังจะแข็งและนำมาสตัฟฟ์ไม่ได้อันตอนของการสตัฟฟ์แตกต่างกันไปตามประเภทของสัตว์ เช่น ปลา สัตว์ปีก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดเล็ก สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ สำหรับการสตัฟฟ์สัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมขนาดใหญ่ เช่น เสือโคร่ง ยีราฟ มีขั้นตอนดังนี้

๑. จัดบันทึกลักษณะต่างๆ ของสัตว์เป็นข้อมูล ได้แก่ ชนิดของสัตว์ ลักษณะของสีขน ตา สีของส่วนที่ไม่มีขน รวมถึงสีขนที่เด่นชัด วัดน้ำหนักและขนาด สัตว์ส่วนความยาว ความกว้าง และเส้นรอบวงของจมูก ปาก ตา คอ ลำตัว หาง ขาหน้าและขาหลัง อย่างละเอียด
๒. เลาะหนัง จับสัตว์หงายท้องใช้มีดเลาะกรีดหนังหน้าอก บริเวณระหว่างขาหน้าเรื่อยไปจนถึงขาหลังโดยใช้มีดช่วยแหกหนังออก หากเป็นตัวผู้เมื่อตัดถึงอวัยวะเพศจะตัดเยื้องไปทางด้านข้างไม่ให้ถูกอวัยวะเพศ

๓. เมื่อเลาะหนังเสร็จเรียบร้อยจะนำหนังสัตว์ไปล้างทำความสะอาดด้วยน้ำยาล้างจานเพื่อขจัดคราบไขมันออกบางส่วน แล้วหมักเกลือทิ้งไว้ ๒๔ ชั่วโมง จากนั้นเข้าสู่กระบวนการฟอกหนังเพื่อพร้อมใช้งาน

๔. บันทึกลงด้วยดินเหนียวตามแบบหรือท่าทางที่ต้องการ ตรวจสอบสัดส่วนและขนาดตามที่วัดไว้ก่อนแล้ว หรืออาจใช้หนังทดลองคลุมตัวหุ่นที่ปั้น เมื่อปั้นหุ่นเสร็จจะเริ่มทำพิมพ์ปูนปลาสเตอร์ และถอดพิมพ์เป็นหุ่นโฟมซึ่งมีน้ำหนักเบากว่าหุ่นปูนปลาสเตอร์

๕. ตัดตาที่หุ่น ทิ้งไว้ให้กาวแห้ง ทากาวที่หุ่นและหนังก่อนนำหนังมาคลุมหุ่น จัดตา จมูก ปาก หู ตัว และขาให้อยู่ในตำแหน่งที่ถูกต้อง เย็บปิดรอยผ่าที่ขา ท้อง และคอ จากนั้นใช้ตะปูตอก จัดหนังให้เข้าที่ และทิ้งไว้ให้แห้งประมาณ ๑๔ วัน หรือจนกว่าหนังสัตว์แห้งสนิท

๖. ขั้นตอนสุดท้าย ตรวจสอบว่าหนังแห้งสนิทแล้วโดยใช้มีดกดหนังจะต้องแข็งไม่นิ่มจึงจะถอนตะปูที่ตอกไว้ออกได้ จากนั้นตกแต่งทาสีให้สัตว์มีลักษณะเหมือนธรรมชาติมากที่สุด

ข้อมูลอ้างอิง :

คู่มือการปฏิบัติงาน การสตัฟฟ์สัตว์ จัดทำโดยพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ.

ชาติชาย เชื้อชาติ และคณะ. การเตรียมตัวอย่างทางธรรมชาติวิทยา เพื่อการศึกษาทางอนุกรมวิธาน. ๒๕๖๒. นนทบุรี : ดีดี มีเดีย พลัส จำกัด.

โดม ประทุมทอง. วารสาร Nature Notes บันทึกธรรมชาติ ปี ๕ ฉบับที่ ๑ ประจำเดือน มกราคม-มิถุนายน ๒๕๖๑. หน้า ๗๙-๘๑. จัดทำโดยพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา องค์การพิพิธภัณฑ์วิทยาศาสตร์แห่งชาติ.

“ในยุโรปการสตัฟฟ์สัตว์เขาพัฒนาไปไกลกว่าเราเยอะ มีเกมการแข่งขันสตัฟฟ์ถูกกฎหมาย มีรางวัลแก่ผู้ชนะ ส่วนใหญ่ผู้เล่นจะเป็นเศรษฐกิจ เมื่อล่าสัตว์มาได้ อยากเก็บสัตว์เหล่านั้นไว้ก็จ้างคนสตัฟฟ์สัตว์ที่มีฝีมือ เมื่อมีความต้องการก็มีการพัฒนาต่อมาจนกลายเป็นการแข่งขันทำสตัฟฟ์สัตว์” วีระกล่าว

World Taxidermy Championship เป็นการแข่งขันสตัฟฟ์สัตว์ระดับโลก ใน ค.ศ. ๒๐๑๙ ถือเป็นครั้งที่ ๒๐ จัดขึ้นที่ศูนย์การประชุมในเมืองเซนต์ชาร์ลส์ รัฐมิสซูรี มีผู้เข้าร่วม ๕๗๑ ราย จาก ๔๗ รัฐของสหรัฐอเมริกา และอีก ๑๔ ประเทศ (ข้อมูลจาก <http://www.thestoryinstitute.com/taxidermy>) งานนี้มักได้รับคำวิจารณ์จากทั้งผู้ชมและกรรมการร่วมตัดสินถึงที่มาของสัตว์ว่ามาจากการล่าที่ผิดกฎหมายและเป็นการสนับสนุนการค้าสัตว์สงวนในรูปแบบหนึ่ง

นักสตัฟฟ์สัตว์เป็นอาชีพที่ต้องช่างสังเกตไม่ต่างจากนักธรรมชาติวิทยา แท้จริงแล้วมันคือสิ่งเดียวกัน แต่มีชื่อเรียกต่างกันตามแต่วัตถุประสงค์ การสตัฟฟ์ต้องเรียนรู้กระบวนการต่างๆ ซึ่งหลายคนเริ่มจากไม่รู้หรือรู้เฉพาะด้าน ต้องเรียนพื้นฐานการสตัฟฟ์ตั้งแต่ขั้นแรก คือ วัดขนาด เลาะหนัง แช่หนัง เก็บรักษา บันทึกลง ไปถึงการสร้างร่างของสัตว์ตัวนั้นให้กลับมามีชีวิตอีกครั้ง

“ทำเป็น ใครก็ทำได้ถ้ารู้หลักในการทำ แต่จะทำให้สวยให้สมจริงอันนั้นมันขึ้นอยู่กับประสบการณ์ ความรู้เรื่องสรีระของสัตว์ การใช้ชีวิตของมัน และมีมือของคนทำ” วีระกล่าว

หากมองดูร่างกายของมนุษย์ก็มีหลากหลายลักษณะ ทั้งรูปร่าง หน้าตา ความสูงไม่เท่ากัน สัตว์ก็เช่นกัน แม้เป็นสัตว์ประเภทเดียวกัน แต่ลักษณะทางกายภาพนั้นต่างกัน สัตว์แต่ละตัวจึงมีปัญหาไม่เหมือนกัน

“หยาบสัตว์ขึ้นมาเราได้เรียนรู้ใหม่ทุกตัวว่าจะแก้ปัญหาอย่างไร ถ้าสภาพของสัตว์ตัวนั้นไม่สมบูรณ์ ๑๐๐ เปอร์เซ็นต์ เราจัดการกับมันอย่างไร ก่อนหน้าสตัฟฟ์เสือโคร่งทำยีนนี้เราเคยสตัฟฟ์ทำนอนมาแล้ว เป็นเสือตัวแรกที่ได้ทำ ความจริงอยากทำทำเดิน แต่ด้วยสภาพหนังได้ท้องของมันเน่าเลยต้องวางแผนจัดเป็นทำนอนแทน จะให้ทิ้งไปมันก็เสียดาย” วีระกล่าว

การสตัฟฟ์สัตว์เสมือนจริงของไทยไม่ใช่ว่าอยากจะทำอะไรก็ได้ทำ ด้วยไม่ใช่การล่าหรือฆ่าเพื่อนำมาสตัฟฟ์ แต่คือการเก็บรักษาให้เกิดคุณค่า แม้ซากนั้นจะไม่สมบูรณ์ก็ตาม

ชีวิตกลางแจ้ง นิตยสารเปิดโลกเด็กหนุ่มวัย ๑๗

“Teamwork”

การสตัฟฟ์สัตว์ใหญ่เป็นงานที่ไม่สามารถทำเพียงคนเดียว ต้องอาศัยความร่วมมือของทีม ความสามัคคีจึงสำคัญมาก

สมัยที่เราอายุประมาณ ๑๓-๑๔ ปี ก็เคยไปตลาดนัดสวนจตุจักรตามประสาวัยรุ่น เดินเล่น ช้อปของ ซ้อมสัตว์กลับมาเลี้ยงอย่างคนทั่วไป แต่สำหรับวัชระ สงวนสมบัติ แล้ว เขาไปตลาดนัดสวนจตุจักรเพื่อขอซื้อซากสัตว์มาลองทำสัตว์สตัฟฟ์

“ตอนพี่อายุสัก ๑๓ พี่เคยอ่านนิตยสาร *ชีวิตกลางแจ้ง* เป็นที่รวบรวมบทความเกี่ยวกับทั้งการล่า ฆ่า อนุรักษ์ อ่านแล้วบางทีก็มีความย้อนแย้งกันอยู่ พออ่านเจอบทความชิ้นตอนการสตัฟฟ์สัตว์ของ ‘หมอบุญส่ง’ เกี่ยวกับการสตัฟฟ์นก ตอนนั้นพี่สนใจมาก เลยไปเดินตลาดนัดสวนจตุจักรขอซื้อซากสัตว์มาลองทำสัตว์สตัฟฟ์แบบในหนังสือ หลังจากนั้นพี่ก็หัดทำเรื่อยๆ ก็ทำเป็น แต่ทำได้แค่สตัฟฟ์ไว้ดูสระของมัน ไม่ได้ทำเสมือนจริงแบบนี้” วัชระกล่าว

จะมีสักกี่คนที่เริ่มต้นทำสัตว์สตัฟฟ์ตั้งแต่เด็ก ถ้าไม่ได้สนใจจริงจัง มันคงเป็นแค่เรื่องสมัยเด็กเท่านั้น แต่เพราะสนใจอย่างจริงจัง ทำให้วัชระเข้าเรียนต่อที่สาขาการจัดการสัตว์ป่าและทุ่งหญ้า คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และสมัยเรียนก็ยังลงเรียนวิชาเกี่ยวกับการสตัฟฟ์สัตว์ เมื่อเรียนจบก็เข้ามาทำงานที่พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา ด้วยหวังจะได้ทำงานเกี่ยวกับสัตว์

“หมอบุญส่ง” หรือนายแพทย์บุญญส่ง เลขา-กุล เป็นนักธรรมชาติวิทยาและนักอนุรักษ์คนสำคัญของไทย เขาเป็นคนไทยคนแรกที่เก็บสะสมเขาสัตว์ สตัฟฟ์นกและสัตว์ปีกอื่น ๆ เอาไว้เพื่อการศึกษา ตัวอย่างของสัตว์ปีก ของสะสมเหล่านั้นปัจจุบันมอบให้เป็นสมบัติแผ่นดิน เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา

“การสตัฟฟ์สัตว์มันมากกว่าการดูสัตว์จากธรรมชาติ เราได้เห็นสัตว์ ได้ เรียนรู้ชีวิตของมัน ที่สำคัญเราทำให้ซากสัตว์ที่เหมือนจะไร้ค่ากลับมามีคุณค่า อีกครั้ง” วัชรากล่าว

เราไม่สามารถหยุดความอยากรู้อย่างไรของนักสตัฟฟ์สัตว์อย่างวัชรก็ได้ วัชรเองก็ไม่สามารถหยุดนิ่งเพื่อให้ข้อมูลกับเราต่อ เมื่อจบบทสนทนาเรื่อง จุดเริ่มต้นของการสตัฟฟ์สัตว์ วัชรขอเวลาสตัฟฟ์อีร่าฟก่อน เพราะยังมี ส่วนที่เขาต้องรับผิดชอบโดยตรง

วัชรเริ่มเดินสำรวจช่วงตัวของอีร่าฟที่ทีมงานช่วยกันเย็บหนังประกอบ สวมบนหุ่นตั้งแต่ช่วงขาจนถึงคอเสร็จไปแล้วกว่า ๗๐ เปอร์เซ็นต์ ที่เหลือคือ ส่วนใบหน้าที่วัชรต้องเป็นคนลงมือ

นั่งร้านสูงเกือบ ๒ เมตรตั้งอยู่ด้านหน้าหุ่นอีร่าฟที่มีขนาดสูง ๓.๕ เมตร เขาป็นขึ้นนั่งร้าน ผ้าขาวที่ห่อหุ้มส่วนบนถูกเปิดออก เขามองดูหัวของอีร่าฟ แล้วนิ่งผิวดังเกต เขานึกสงสัยจึงตะโกนถามไปว่า “มีอะไรหรือเปล่าคะ”

วัชรตอบด้วยสีหน้าอึ้งปนตกใจว่า “พื้คิดว่าน่า... เย็บหน้ามันไปบ้าง แล้ว” แต่ความจริงคือไม่มีใครกล้าเย็บ เพราะกลัวว่าจะทำให้ส่วนสำคัญนี้ เสียหาย จึงรอให้ “หัวหน้า” เป็นผู้ลงมือ

ถึงเวลาที่วัชรต้องปฏิบัติการ สมบัติจึงตั้งอยู่เพียงหุ่นอีร่าฟ เขาไม่ละ สายตามองอย่างอื่น มือจับเข็มแล้วเริ่มเย็บตั้งแต่ใบหน้าลงมาเรื่อย ๆ จนถึง ลำคอ ใช้เวลาหลายชั่วโมงกว่าจะเสร็จ เขามองมันอย่างสงสัยว่าที่ทำแล้วนั้น เหมือนตัวจริงหรือไม่ หยิบรูปถ่ายขึ้นมาดูเทียบกันอยู่นานจนรู้สึกว่ายีร่าฟ “ตรงปก” แล้วถึงยอมลงมือ

วัชรพูดพลางบนกับเราว่า “เสียดาย ซากสัตว์สำคัญไม่ถูกส่งมายัง พิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา บางอย่างเป็นสัตว์หายาก มันตายก็น่าเสียดาย แล้ว ซากมันยังถูกเผาทำลายยิ่งน่าเสียดายเข้าไปอีก ถ้าอยากรักษามันให้ คนรุ่นหลังได้ศึกษาก็ต้องอาศัยความร่วมมือจากหน่วยงานที่รับผิดชอบ

“เอกสารเป็นกระดาษมันรอได้ แต่ซากสัตว์มันรอไม่ได้” วัชรกล่าว

วัชรหวนนึกถึงอดีต เขาเล่าให้เราฟังว่า เมื่อปี ๒๕๕๔ หรือ ๘ ปีที่แล้ว สถานที่แห่งนี้เป็นเพียงพื้นที่ป่ากร้าง ไม่มีอาคารใด ๆ ระยะเวลาที่นัก สตัฟฟ์สัตว์เริ่มงานกันในคืนที่ฟ้าโอบข้างหลังตึกธรรมชาติวิทยา อากาศค่อนข้างร้อน การทำงานสตัฟฟ์เป็นไปด้วยความยากลำบาก หนึ่งสัตว์จะแห้ง ไม่ได้ก็ต้องคอยฉีดน้ำตลอดเวลา ตอนนั้นที่นักสตัฟฟ์สัตว์เป็นเพียงส่วน เล็ก ๆ ของพิพิธภัณฑ์เท่านั้น แต่ทุกคนตั้งใจทำงานให้ออกมาดีที่สุดใน เป็นรูปเป็นร่าง ผู้ใหญ่เห็นคุณค่าของงานสตัฟฟ์สัตว์จึงให้งบประมาณมา สร้างอาคาร

“ทุกคนที่นี้รู้สึกภูมิใจกับอาคารปฏิบัติการฯ หลังนี้มาก เพราะมันคือผลของความทุ่มเทที่ พวกเราตั้งใจทำมาตลอด และมีคนเห็นคุณค่า ในงานของเรา” วัชรกล่าว

งานสตัฟฟ์สัตว์นอกจากต้องใช้ทักษะความรู้อย่างดีแล้วยังต้องใช้ทั้งสมาธิและความพร้อมของร่างกาย การทำงานไม่ว่าจะเลาะหนัง บั่นตัว หรือเย็บหนัง สัตว์บนหุ่นล้วนไม่ใช่เรื่องง่าย แม้แต่ขณะเย็บผ้า เข็มยังทิ่มมือได้

เราทดลองขอทีมงานเย็บหนังอีร่าฟด้านข้าง หนึ่งอีร่าฟค่อนข้างหนาจึงต้องใช้แรงกดมาก เพียง จิ้มเข็มครั้งที่ ๓ เข็มที่มีลักษณะโค้งงอก็ทิ่มนิ้ว อย่างจัง ไม่อยากจะทำเลยถ้าเราต้องเย็บมันทั้งตัว จะเป็นอย่างไร

อันที่จริงงานสตัฟฟ์สัตว์อาจเกิดอันตรายได้ ทุกขั้นตอน ทั้งสารเคมีที่นำมาใช้และสัตว์ที่นำมา สตัฟฟ์ แม้ส่วนใหญ่ซากสัตว์จะมาจากสวนสัตว์ แต่ถ้าตายด้วยโรคติดต่อก็อาจแพร่เชื้อถึงคนได้ บางกรณีก็หลีกเลี่ยงที่จะไม่ทำ แต่บางอย่างก็ จำเป็นต้องทำ เจ้าหน้าที่ไม่ได้เลือกว่าจะสตัฟฟ์ อะไร อะไรจำเป็นนั่นแหละที่ต้องสตัฟฟ์

เราอยู่อาคารปฏิบัติการฯ ตั้งแต่บ่ายโมงจนถึง ๓ ทุ่มกว่า ทีมงานทุกคนยังไม่ละมือจากสัตว์ สตัฟฟ์ ต่างช่วยกันคนละไม้คนละมือทำงานอย่าง เร่งรีบ จนถึงวันงานมหกรรมฯ เข้ามาทุกที และ ด้วยความละเอียดของผลงานที่ต้องใช้ระยะเวลา ทำมากเป็นพิเศษ การทำงานนอกเวลาจึงดำเนินไป เรื่อย ๆ

คอนดิก บางคนทยอยเดินทางกลับบ้านแล้ว แต่วัชรก็ยังยืนอยู่บนนั่งร้านเพื่อเก็บความเรียบร้อย ของอีร่าฟต่อไป เขาคงหวังให้มันสมบูรณ์มากที่สุด เท่าที่จะทำได้

คืนก่อนวันเปิดงานมหกรรมฯ ผลงานที่นำมาจัดแสดง

เสือโคร่งเบงกอลสีน้ำตาลกับเสือโคร่งเบงกอลสีขาวกำลังกระโจนกัดกัน ด้านข้างมีรูปภาพตัวที่วัชระสตฟฟ์ นอกจากนี้ยังมีแรง สัตว์สตฟฟ์อีกตัวที่นำมาจัดแสดง

แรงตัวนี้เป็นผลงานของ จูติมา ภู่มาก หรือ “มะนาว” ทีมงานผู้หญิงที่เราได้ยินวัชระพูดถึงความเก่งด้านสตฟฟ์สัตว์ตั้งแต่ครั้งแรกที่เจอกัน เธอยอมทิ้งการเป็นข้าราชการออกมาทำงานนี้อย่างจริงจัง

“ใช่ พี่ลาออกจากงานราชการ แมื่ก็ค่าที่ตัดสินใจแบบนี้ เขาไม่อยากให้ออก แต่พี่รู้สึกชอบงานตรงนี้มากกว่าจริง ๆ” จูติมากล่าว

จูติมาเริ่มต้นทำงานสตฟฟ์สัตว์ครั้งแรกสมัยเรียนปี ๒ ในปี ๒๕๕๔ ว่างช่วงปิดเทอมนั้น เธอหวังอยากหารายได้เสริม พอดีกับเพื่อนที่ติดตามเฟซบุ๊กกลุ่มสัตว์ป่าเห็นโพสต์ว่าต้องการนักศึกษาสองคนมาช่วยงาน เธอจึงรับคำชวนมาลอง

“ตอนนั้นเขาก็ไม่ได้บอกว่างานอะไร พอมาถึงงานแรกคือแกะหนังข้าง ทำได้ไม่กี่วันน้ำท่วม พี่เลยขนเสื้อผ้ามาทำงานกินนอนที่ตึกนี้เลย หนังข้างมันถูกแกะมาแล้วอยู่ในอ่างน้ำ เราต้องแกะขึ้นเนื้อที่ยังติดอยู่ หนังข้างหนามากโดยเฉพาะส่วนหลังและขา ใช้เวลาแกะอยู่ ๒ เดือน

“กลิ่นคาวของหนังข้าง มันติดมือติดเล็บไปหมด เวลานอนต้องเอาผ้าหอมฉีดทั่วตัว ไม่อย่างนั้นนอนไม่หลับ เพราะกลิ่นมันแรงมาก”

เหตุที่อยากทำงานนี้มากขึ้นเรื่อย ๆ นั้นเธอเล่าว่าตอนแรกเป็นเรื่องเงิน แต่พอหลัง ๆ มาผลงานที่ทำได้ออกสู่สายตาผู้ชม พ่อแม่เด็กพอเห็นสัตว์สตฟฟ์เขาก็สอนลูก เห็นภาพแบบนี้เธอก็รู้สึกว่าการงานที่ทำมีคุณค่า มีประโยชน์ มันให้ความรู้คนอื่นได้

“สัตว์บางตัวตอนตายสภาพดูไม่ได้ จะปล่อยให้เน่าก็สงสาร” จูติมากล่าว

ขณะที่จูติมากำลังพูดถึงสัตว์ที่พยายามจะสตฟฟ์ให้กลับมาสวยตามสภาพเดิมนั้น สายตามุ่งมั่น แต่น้ำเสียงสิ้นเครือ ทำให้เรารู้ได้ถึงความรู้สึกภายในใจที่อยากช่วยเหลือสัตว์เหล่านี้แม้มันสิ้นลมหายใจแล้ว

แรงตัวที่เราเห็น จูติมาใช้วันหยุดพักผ่อนมา ๕ วัน เพื่อทุ่มเวลาทั้งหมดนี้ทำแรงตัวนี้ให้ออกมาสมจริงที่สุด

จะมีสักกี่คนที่เลือกทางเดินด้านสายตายหลายคน ถ้าไม่ใช่เพราะงานนี้เป็นงานที่รัก

พินิจ พิพิธ-พันธุ์ อาณาจักรสัตว์สตัฟฟ์

วันสุดท้ายของงานมหกรรมฯ คึกคักและเต็มไปด้วยเด็ก ๆ ที่มาชม สัตว์สตัฟฟ์ทั้งหมดจัดแสดงในโซนที่เรียกว่า พินิจ พิพิธ-พันธุ์ อาณาจักรแห่งความหลากหลายทางชีวภาพ ผลงานของเจ้าหน้าที่พิพิธภัณฑธรรมชาติวิทยา กว่า ๘ ปีที่ทุกคนร่วมมือลงแรงทุ่มเทกับการงานเพื่อให้เยาวชนมีโอกาสเห็นสัตว์เหล่านี้ในระยะใกล้สายตาดังนี้ “หน้อย” วันชัย สุขเกษม รับหน้าที่เป็นนักสตัฟฟ์สัตว์ให้ความรู้แก่เด็กที่สนใจ

น้องหลายคนดูจะไม่เคยเห็นสัตว์เหล่านี้ ไม่ใช่แค่น้องหรือที่ไม่เคยเห็น เรายังไม่เคยเห็นสัตว์บางตัวเหมือนกัน ยิ่งเป็นสัตว์ในทะเลหรือสัตว์ป่า นี่ก็เป็นครั้งแรกที่เราได้เห็นเช่นกันว่าสัตว์บนโลกนี้มีความหลากหลายทางชีวภาพมากมาย

“แม่มาดู นี่เสือดัวจริง” เสียงเด็กผู้ชายวัยประมาณ ๗ ขวบ ทำท่าทางตื่นเต้นเมื่อรู้ว่าเสือดูที่นอนหมอบอยู่ตรงหน้าเป็นเสือดูจริง เขาดีใจแม่มาดูเสือดูสตัฟฟ์ ขณะที่เจ้าหน้าที่ไล่สายตาเพียงเสี้ยววินาที เด็กผู้ชายคนนั้นก็แอบเอื้อมมือสัมผัสหน้าผากเสือดู คงเพื่อจะเช็คว่าเป็นเสือดูจริงหรือเปล่า เพราะมันเหมือนของจริงจนอยากจับ เป็นธรรมชาติของเด็กที่คงห้ามไม่ได้

ภายในงานไม่ได้มีแค่เด็ก แต่ยังมีผู้ปกครองหลายคนเข้ามาชมพร้อมข้อสงสัย

อันนี้เสือดัวจริงหรือคะ? มันสตัฟฟ์อย่างไรหรือ? ทำยังไงให้ข้างในมันไม่เน่า? อย่างนี้จะไม่เป็นการทรมานหรือ?

มีคำถามมากมายที่เราได้ยิน แต่สะดุดกับคำถามของแม่ลูกคู่หนึ่งที่ตั้งคำถามว่าเป็นการนำสัตว์มาทรมานหรือเปล่า

คำถามนี้คงเพราะเขาไม่ทราบที่มาของสัตว์สตัฟฟ์ว่าไม่ได้เกิดจากการฆ่า แต่เกิดจากความพยายามรักษาไว้ซึ่งซากสัตว์ตัวอย่าง หากไม่มีกระบวนการ taxidermy เราก็คงได้เห็นสัตว์เพียงรูป หรือหุ่นที่อาจไม่สมจริงนัก

อดีต ปัจจุบัน และอนาคต ของนักสตัฟฟ์สัตว์

ในประเทศไทยมีนักสตัฟฟ์สัตว์ทั้งมืออาชีพและมือสมัครเล่นอยู่ไม่มาก เพราะเป็นอาชีพที่ทำชิ้นงานออกมาได้ยาก ต้องใช้ทั้งทักษะความรู้ เวลา และมีฝีมือ ความเป็นมืออาชีพในอาชีพนี้ไม่มีประกาศนียบัตรรับรองใดๆ มีเพียงผลงานที่แสดงให้เห็นเป็นที่ประจักษ์ถึงความเป็นมืออาชีพของผู้ที่เป็นคนสร้างสรรค์ ชิ้นงานดังกล่าวนั้นขึ้นมา

“นักสตัฟฟ์สัตว์ อาชีพที่ไม่ต้องการให้มีมาก แต่จำเป็นต้องมีอยู่” **น.สพ. ดร. บริพัตร ศิริอรุณรัตน์** ผู้อำนวยการพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยากล่าว

สำหรับ taxidermy ในต่างประเทศมีมาตั้งแต่ยุคล่าอาณานิคม จุดเริ่มต้นเป็นกระบวนการจัดการกับสัตว์หลังจากการล่าสัตว์ หรือหลังจากจบเกมการแข่งขันทัน ในปัจจุบันก็ยังมีอยู่ ร้านค้าอุปกรณ์สำหรับล่าสัตว์มีขายอย่างถูกกฎหมายรองรับนักล่า นักสะสม ในฤดูกาลที่รัฐบาลอนุญาตให้สามารถล่าสัตว์ได้ อาชีพนักสตัฟฟ์ในต่างประเทศจึงมีรายได้ค่อนข้างสูงตามคุณภาพของผลงาน

นักสตัฟฟ์สัตว์ ศิลปินที่ไม่ได้ลงนามบนผลงาน

ระหว่างที่พูดคุยถึงเรื่องพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาในต่างประเทศ ดอกเตอร์บริพัตรนึกถึงนักธรรมชาติวิทยาของไทยอีกคนหนึ่งชื่อว่า **โดม ประทุมทอง** โดยเล่าให้เราฟังว่า เมื่อไม่นานมานี้ทราบมาว่าโดมเดินทางไปยังประเทศฝรั่งเศส เพื่อดูสมันตัวสุดท้ายของไทย

คงน่าตื่นเต้นและประทับใจสำหรับคนที่ชอบดูสัตว์ เมื่อได้เห็นสัตว์ที่สูญพันธุ์ไปแล้ว

เมื่อเราสอบถามโดม เขากลับตอบว่า

“มันเหลือตัวนี้ในโลกที่ถูกสตัฟฟ์เลยไปดู เห็นแล้วรู้สึกไม่เป็นเหมือนในภาพหรือจินตนาการ เขาสมันไม่สมบูรณ์ ไม่สวยเท่าที่เก็บไว้ในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยา แต่ที่บ้านเรามีแต่เขา ‘ไม่มีสตัฟฟ์’”

ปัจจุบันคงไม่มีใครได้เห็นสมันที่มีชีวิตอยู่อีกแล้ว ขนาดคนไทยยังต้องเดินทางไปถึงประเทศฝรั่งเศสเพื่อดูสมันในพิพิธภัณฑ์ธรรมชาติวิทยาแห่งชาติ ถ้าในวันนั้นเราให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สมันก็คงไม่สูญพันธุ์ ความผิดพลาดในอดีตคงเป็นบทเรียนอย่างหนึ่งแก่คนไทย

การสตัฟฟ์อาจเป็นเพียงตัวอย่างของอีกหลายกรณีที่ทำให้เราได้ตระหนักถึงการทำลายสัตว์ในธรรมชาติ

นักสตัฟฟ์ก็คือผู้ไม่ปล่อยให้ซากสัตว์ต้องสูญเปล่า ๓

“ความทุ่มเท”

งานสตัฟฟ์สัตว์
เป็นงานที่ต้องใช้เวลา
นักสตัฟฟ์สัตว์จึง
ต้องมีความอดทน
และทุ่มเทในการทำงาน
จนเสร็จสิ้นกระบวนการ

สามารถติดตามอ่านวารสารใหม่ได้ที่

<http://libapp.rmutp.ac.th/newBook/?cat=10>

- ห้องสมุดเทเวศร์
- ห้องสมุดพระนครเหนือ
- ห้องสมุดโชติเวช
- ห้องสมุดพณิชยการพระนคร

